

Székely Közélet

Politikai, közgazdasági és társadalmi ujság

Felelős szerkesztő: TOMPA LÁSZLÓ.

Felelős kiadó: ifj. dr. JODÁL GÁBOR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 12.

Megjelenik hetenként egyszer.

Előfizetés egész évre: . . . . . 12 pengő.

Egyes szám ára: . . . . . 24 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal telefonszáma: 39.

A KÖNYV

Városunkban és az ország többi városaiban — a többi megelőző Főváros kivételével — június 5–7-ig megjelennek a szokott könyvnapjaink, — de már nem a szokott „igen vegyes” tartalommal.

Százhusz „magyar” és harminc nál több külföldi „iró-híresség” súlylyedti Magyarországon az örök feledés homályába. Irók, akiknek könyvei tavaly megtöltötték a könyvnapjaink sátrát. És elmerült az idők hullámaiba egy csomó sátor is, a hozzájuk tartozó könyvkiadó cégekkel és könyvkereskedésekkel együtt. Vajjon szegényebb, színtelenebb lesz e miattuk 1944 könyvnapja?

Ha gazdagság és színesség alatt a könyvtáblák színét, esetleg a kiállítás gazdagságát értjük: lehet, hogy észrevehető lesz ez a „hiány”. De ha a könyvek tartalmát, mondanivalóját, lényegét vizsgáljuk: csak meggazdagodásról beszélhetünk.

Végignézzve a könyvnapjaink jegyzékét, egymásután csillannak fel előttünk nagy magyar értékeink. Az Exodus új Karácsony Sándor könyvet hoz: A magyarok kincséi. A Turul kiadásában új Szabó Pál könyvet találunk, a Politiká-t, meg a magyar dalok, játékok, mesék kitűnő gyűjteményét: Szende Aladár: Süss fel nap-ját a tősgyökeres magyar szó és dal könyvét. A Magyar Élet Kádár Lajos: Tyukász Péter ét, s fiatal, de igen tehetséges régészünk, a kolozsvári ásatásokat vezető László Gyula könyvét: A honfoglaló magyar nép életéi hozza ki, — míg a magyar Kórus Kodály Zoltán: Férfikarok játéka és 100 népi játékdalát bocsátja a magyar dal- és zenekedvelők rendelkezésére. Bözdi György, Nyírő József, Tompa László új könyvei mellett Mikos leveleit, Petőfi és Arany „Klasszikus grimász”-ait is ott látjuk a könyvek között. Lehet-e hát okunk a kételkedésre vagy szomorkodásra?

Pár évvel ezelőtt Erdélyi József szinte botránykeltő módon tüntetett egy pesti könyvnapon az öt bojkotáló zsidó könyvkiadó és könyvkereskedő ellen. Akkoriban az Atheneum sátrában még hangszóró ordította Földi Mihályt „a legnagyobb magyar regényíró”-nak, és az Új Idők sátrában nem volt helye Erdélyi verskölteteinek. A költő saját maga által kiadott füzeteket árult a szabad ég alatt, de büszkén utasította vissza az őt a maga

„Beteg voltam és eljöttetek hozzám...”

A Bajtársi Szolgálat pünköszt szerzetvendégségéről.

Mint lapunk múlt számában egy rövid hírből közöltük, a városunkban ápolat beteg honvédeket felkeresték a Bajtársi Szolgálat vezetői, hogy egy kis szerzetvendégséggel mutassák meg irántuk és minden hős honvédünk iránt való szeretetüket.

A felvonulás.

Miután több, mint száz beteg honvéd számára kellett megszervezni a szerzetvendégséget, a B. Sz. menetének felvonulása egész látványosság számba ment. Mintegy 40, többnyire

székely ruhába öltözött asszony és leány vitte kettésével a csészéket, teát, süteményeket, virágokat és ujságokat. Az előzőleg beosztott, célját ismerő menet után városunk polgármestere, Jeszenszky Árpád dr., a szociális ügyosztály vezetője, valamint pár érdeklődő haladt.

A menet lassan kanyarodott fel a református templom mellett, majd csoportokra vált és így kereste fel a belgyógyászat, sebészet és a súlyosabb betegek teremt.

Beteg honvédeink között

A legnagyobb csoporthoz csatlakozunk. Rendes, tiszta terembe jutunk. Két hosszú asztal mellett ülnek a lábadozó betegek, vagy azok, akik kezeltetésük miatt nem kell, hogy ágyban fekdjenek. Pár asszony, gyermek is látható: a betegápoló egészségügyi szolgálatosok családtagjai.

Elénekeljük a Magyar Hiszekegyet. Az arcokon hit és áhitat. Magyarország feltámadása mindnyájunk számára egyszerre remény és valóság. Majd Szabó Éva tanítónőképzős keresetlen, meleg

szavai következnek: »Szeretettel hoztunk közétek piros pünköszt napján. Azért, hogy megérezzétek: mindig szeretettel gondolunk rátok. Ti a hazát véditek, mi a belső frontot. Tudjuk: tölünk is függ a magyar fegyver győzelmé. Amit adunk, szívünk jóindulatából ered. Fogadjátok úgy, ahogy adjuk. Gyógyulást, erőt kívánunk, hogy kötelességeket teljesíthessétek. Bizunk a győzelemben, a boldog béke felvirradatában.«

A kórház belső élete

Megkezdődik a virágok, tea, sütemények kiosztása. Ezalatt beszélgetünk honvédeinkkel. Egy szívvel tesznek bizonyosságot arról, hogy milyen gondos, szeretetteljes ápolásban részesülnek. Különösen a kórház parancsnokát: Paál Miklós dr. orvos századost dicsérik. De megemlítik a többi orvos kiváló képzettségét, jóságát és gondosságát is. Az ápolónői karról is csupa dicséretet hallunk.

Az orvosok mellett tábort lelkészek is vannak: református és római katolikus egyaránt. Nemcsak testi: lelki gyógyításban is részesülhetnek így honvédeink.

A felszerelés kiváló. Röntgen-

terem, finom sebészeti műszerek köztözőanyagban, gyógyszerben nincs semmi hiány.

Rögtönzött ünnepély.

A betegek látogatói közül egyszerű csak elkezd az egyik énekelni. Gyönyörű, kitűnően iskolázott, ezüstcsengésű hangja sokkal műértőbb közönség előtt is ámulatot keltene. Élcsendesedve, léleket-visszafojtva hallgatjuk mindnyájan.

Kiderül, hogy Eitner Irén kaposvári zeneiskolai tanár, a m. kir. Operaház v. rendes tagja, a népszerű rádióénekesnő tartózkodik itt, mint egyik beteg látogatója.

Csak azt sajnáljuk, hogy az el-

énekelte dalok a magyar műalkotás termékei. S még jobban sajnáljuk, hogy honvédeink, mikor általuk is ismert, ma is énekelte magyar népdal címét mondjuk be, »az nem lesz jó morgással fogadják, — de azonnal felcsillan a szemük, ha Pannikáról, Jázminbokróról, vagy a Karády-müso-rokról ismert slágerekről van szó. Csak a Tanítónőképző növendékei látják ezt szomorúan, — a többieknek, a rádió- és mozikulturán nevelt magyarságnak ezek a dalok az igazi, a magyar ének képviselői, mintha sohasem írta volna Kodály Zoltán: »Uj korszak hajnalán vagyunk. A felszabadult, magyarabb gyermek megteremti a magyarabb és boldogabb Magyarországot. És ebben az éneknek is része lesz.« — Vagy talán csak a gyermek, a valóban magyar gondolkodás szerint, valóban magyar éneken, mesén, játékon és tudományon felnövő gyermek értheti meg ezt a kort?!

És azután...

A látogatást a római katolikus tábort lelkész köszönő szavai és a Himnusz eléneklése fejezi be.

De még nincs mindennek vége. Mert a látogatásból és a rögtönzött hangversenyből megszületik a pünköszt másodnapj »magyar délután« terve. A kórház meghívja a vendégeket délután 3 órára, mikor is Kónya Jancsi zenekara kíséretével Eitner Irén énekművésznő ének-számai és rögtönzött műsor fogja szórakoztatni a betegeket és meghívottakat.

S másnap megtelik a kórház nagy ebédlőterme. Beteg honvédek és látogatók, a város lelkes asszonyai és leányai, valamint a városi tisztikar tagjai zsufolásig betöltik a termet. Székelybethlenfalva és Kadicsfalva Bajtársi Szolgálatának vezetői újból ajándékokkal kedveskednek honvédeinknek.

A műsor a Himnusszal kezdődött, Paál Miklós dr. kórházparancsnok megnyitó szavaival folytatódott, és Eitner Irén művésznő igen nagy lelkesedést keltő nótáival ért csúcspontjára. Igen kiemelkedő szám volt még Szabó Éva két szavalata is. Az önként jelentkező honvédek, kis leánykák szavalat, ének, táncszámai után újra az énekművésznő szívhezszóló hangja csendült fel, — míg végül a református tábort lelkész meleg köszöntő szavaival és a Rakóczi induló eléneklésével ért véget a kedves ünnepség.

Ugy a vendégek, mint a beteg honvédek részére felejthetetlen emléket jelent ez a kettős beteglátogatás, amely a szeretet szálaival fűzte össze magyarságunk és székelységünk ép és beteg, szegény és gazdag, — de egyaránt magyar és szebb jövőt váró tagjait.

módján segíteni akaró zsidó tőkéit.

Ma megszűnt ez a lelkiütközés idegen „egyeduralom”. Ha nem is lért még egészen magához a magyar könyvkiadás: láthatjuk, hogy egy perc sem akad meg az örök magyar értékeket kitermelő és a nagyközönséghez eljuttató folyamati.

1944 könyvnapja a magyar könyv első könyvnapja. Fogadjuk szeretettel. Ami a könyvsátorokból hiányozni fog, annak nyomait tisztogassuk ki a magunk szívéből is. Ami pedig örök magyar érték, azt fogadjuk be, adjuk tovább, mert életet és jövőt élesztünk és táplálunk vele. (s. g.)

MALOMÁROK, ÓH!

Az idegenvezetőt előre figyelmeztetjük, hogy városunkba érkező vendégeinket semmiesetre se vezesse a **Malom-utcán** át kies parkunkba, mert ott olyan dögletes bűz (így ahogy olvassák!!!) fogadja őket, hogy menten itt hagynak csapot-papot és hátat fordítanak a Csicsér és Budvár árnyékában épült székely városkának...

Nem tudjuk, jártak-e a Malom-utcában az illetékesek, de ha nem, ajánlom egy-egy Mondschein partiera csakis oda menjenek. Miért csupán a szegény Malom-utcaiak élvezzék azt a kimondhatatlan penetráns »illatot«, amit a Malom-árok este, reggel, délután csak úgy ont magából? Jegy nélkül részesülhet bárki az illatban, még luxus adót sem kell fizetnie, mint mondjuk a kölni víz vásárlásánál...

De tegyük félre minden keserű akasztófahumort s próbáljunk tanácsot szolgáltatni. Nem kell okvetlen cement, beton építményre gondolni a gátat illetően. Számos havasi víznél emelnek és alkalmaznak vesszőből font gátat, amely ha jól és szakszerűen van szerkesztve, 10—15 évig is keményen állja a vadvizektől megmelegedő, tehát rakoncátlan folyót vagy széles medrű patakot. Nem lehetne-e (tekintettel a nehezen beszerezhető anyagokra) csupán ilyen gátat emelni, ha ideiglenesen is??? A tavaly nyáron a Küküllő sekély víz-állása csak úgy kínálta a medrét a gáttal járó munkálatokra. A várva-várt gátépítés elmaradt. Most aztán a Malom-árokban összegyűlt víz a beléfoló és beledobált szennyből olyan kibírhatatlan levegőt áraszt, hogy a környéken csak visszafolyott lélekzettel lehet járni (ha már muszáj arra járni), s a lakásokban szellőztetni egyáltalán nem lehet, sem a szagtól, sem a sűrű rajokban szállodogáló óriási legyektől.

Kérdjük, hasznos-e a város egészségére ez a lehetetlen állapot? Mikor indul meg a gát emelése, akkor-e, mikor már a fertőző betegségek ijesztő arányokat fognak elérni? Mert hogy a járvány lehetősége a nyakunkon van, az biztos!

Kérjük tehát az arra illetékeseket, ne ígérekkel nyugtassák meg a város lakosságát, hanem fogjanak minél előbb a mindannyiunk által óhajtott és áldást hozó gát építéséhez, s vele kapcsolatban a Malom-árok rendezéséhez.

Ovódásaink — a bombakárosultakért

Dr. Gábor Zoltán vármegyei tisztifőorvos hatásos körlevelének felhívására Udvarhely vármegyében a legkisebb magyarok, a kis óvodások is megmozdultak az óvónénik vezetése mellett a bombakárosultak felségítésére. A tisztifőorvos lendületes felhívása a gyors segélyre ünnepélyek rendezése által, nem maradt eredmény nélkül. Egyik nap a másik után jönnek a kisebb-nagyobb összegek, és a jelentések a kis óvodai ünnepélyek anyagi, erkölcsi sikeréről, és arról a megértésről, amivel a nép, a szülők — körülményeikhez képest — igazi, magyaros

segíteni akarásukról tanubizonyosságot tettek.

A tisztifőorvos büszke örömmel hozza köztudomásra, hogy idáig, a felhívás utáni egy heti időre, a következő összegek futottak be a tisztifőorvosi hivatalba a nemes célra: Homoródszentmártoni óvoda ünnepélyének jövedelme (Czifra Erzsébet óvónő) 130, csekefalvi óvoda (Sófalvi Domokosné óvónő) 45, böződi óvoda 29, szentegyházásfalvi óvoda 73, nagyalambfalvi óvoda 54, Péter Gézáé I. sz. óvoda Székelykeresztur 180, vargyasi óvoda 405 pengő. Összesen: 916, azaz kilencszáztizzenhat pengő.

Külön meg kell emlékeznünk a

ÜNNEPEL A KÖNYV

Jövő héten újra feltűnnek a könyvsátrak az utcasarkokon. Ezek a napokon a magyar könyv tartja csendes ünnepét, várja régi és új ismerőseit. Várja azzal a biztos reménységgel, hogy ismerősei nem fognak csalódni benne.

Csak a könyveket ne érje csatlódás! Nehogy érzéketlenek legyünk velük szemben, hiszen a magyar élet harcra katonái ők, új eszmék, nemesen szép és felemelő gondolatok tolmácsolói. Az igazi magyar könyv a magyar író küzdelmes életének, értünk és magyarságunkért vállalt áldozatos munkájának eredménye.

A magyar írók harca

Kétszeresen hálátlanok volnánk, ha nem sietnénk az ünnepi találkozóra. Nem szabad elfelejtkeznünk arról, hogy a magyar író volt a magyar nemzeti gondolat eszmei harcosa, különösen azok-

A megmentő magyar betű

Nekünk magyaroknak különösen nagy jelentőségű a magyar szó, a magyar betű. Mi lett volna velünk a mohácsi mezőn bekövetkezett három darabra tördelésünk után, ha a magyar szó nem csendülhetett volna meg a templomok szószékein, és mint magyar írás, magyar könyv nem juthatott volna el a szomorú eltikkadt bujdosókhoz?! Mi lett volna belőlünk, ha a Szentírás magyar nyelven nem tudott volna megjelenni?! Azóta már még a nyelvünket is elfelejtettük volna, és mint történelmi emlék maradtunk volna a késő utókor számára. Mi lett volna belőlünk, ha a 19. század friss magyar szellem-tavasza nem köszöntött volna reánk Petőfi Sándorral, Vörösmarty Mihállyal és Arany Jánossal? Akkor bekövetkezett volna a szomorú ének: »Hol nemzet süllyed el, népek veszik körül«...

Aggodalmak

Kiragadtam ezeket az eszembe jutott gondolatokat s közben megremegtem azoktól a veszedelmektől, amelyek egy-egy feltett kérdés után bennem feltámadtak. Nem kevésbé kisebb a félelmem a könyv mai, mostani ünnepével kapcsolatban sem.

Egyik ismerősöm a napokban, amikor a könyv ünnepére való készülődésemről hallgatott, meghökkentett, amikor ezeket mondta: vigyázatok, mert az idei könyvnap nem fog si-

vargyasi kis óvodások ünnepélyéről, amely tombolával volt összekötve. Ez uton is hálás köszönetet kell mondanunk br. Daniel Ferencz iskolaszéki elnök urnak, aki nemcsak jelenlétével emelte és elősegítette az ünnepély sikerét, de jelentős anyagi segínyt nyújtott, hozzájárulván a tombola-tárgyak szaporításához egy 70 pengős báránnyal, egy nagy tortával és két darab képpel. Gálffy Irén tanítónő hatásosan segítette a két óvónőnek az ünnepély és a tombola megrendezésében.

Tisztifőorvosunk nagy reményekkel néz a további munkára.

Zöldág Rozália.

ban az időkben, amikor a »nagy varangyos béka« (Sinka: Denevérek honfoglalása) elindult a bűzös mocsárból a magasságok felé, ahol a »hótiszta fehér galambok« hirdették a magyar megújulás sokszor kemény, de mindig tanító és vezető gondolatait, eszméit. Azt se felejtjük el, hogy a vég-sőkig kitartottak, még akkor is magyarságunkért harcoltak, amikor a csuszó mászó varangyos a zsidó »denevérek« egész hadát zudította a fehér galambok ellen, és megtépte a harc a galambok szárnyát, nem volt kenyerük, de csonkán bonkán, szegényen is kitartottak, és megmentettek minket is.

A magyar író a magyarság szenvedő mártírja. A magyar könyv a magyar élet záloga. Olvasó nélkül azonban olyan, mint a gép gőz nélkül, mint az imádság gondolat nélkül, mint a test lélek nélkül. Elfonnyad, elpusztul.

kerülni. Megszüntek a kiadók, a megmaradtak nem készültek elő, a közönségnek pedig ma nincs kedve könyvet olvasni.

Meg h ö k k e n t e m, de mégsem estem kétségbe. Éreztem, hogy az én barátom egy valamennyiünket megkönyvékezni akaró hazugság rabja. Azoknak a táborához tartozik, akik azt hiszik, hogy ha a zsidó vállalkozás és tőke kitakarodik a könyv életéből, ez annyira megviseli, hogy ezentul nem lesz képes semmire.

Könyv és ponyva

Félre ezekkel a »denevérekkel«! *Eddig nem volt, éppen ezentul lesz!* Különösen, ha a kiadók megszabadulnak a zsidó kalmár-szellemtől, amely megfertőzte a magyar szellemi életet is. De vigyázzunk, még a mi sorainkban is vannak olyan könyvkiadók, akik csak üzletnek tekintik a magyar könyvet. Nem minden könyv érdemi meg még ma sem, hogy ünnepeljük. Internálótáborba a magyar ponyvát is, mely fertőz és öl! A mostani könyv ünnepén magunkról teszünk bizonyosságot. Meg tudunk-e állni a magunk lábán, meg tudunk-e szabadulni a hig és könnyű szellemi ponyvától? Az értékeinkért pedig mindent tegyünk meg. Mindegy, hogy hol, de álljunk oda az ünneplők közé, hogy új lehetőségeket adhassunk magyar íróinknak és igazán magyar könyvkiadóinknak a további

munkára. Ezzel magunknak és családunknak is olyan ajándékot teszünk az asztalára, amely értékes, szép és minden ízében magyar.

Egy új sátor

Egy helyi vonatkozású dologról is kell írnom. Azt szeretném, ha irásom a találkozást szolgálja és nem a széthuzást. A múlt esztendőben egészen biztosan feltűnt az udvarhelyi közönségnek az a szerény kis könyvsátor, amely a Tanítónőképző előtt állott. Akik eljöttek és megnézték, azt is észrevehették, hogy ebben a sátorban csak arra érdemes könyvek hivogatták a székely anyaváros közönségét. A Magyar Élet könyvsátora állott itt, mely munkába állott a tiszta magyar szellemű könyvek érvényesítéséért.

»Hogyan, hát nemcsak könyvkereskedő rendezhet könyvnapot?« — kérdezték akkor is, kérdezték tőlem most is, amikor ez a sátor újra megjelenik a Kossuth-utca sarkán. *Nemcsak!* És pedig azért nem, mert nem lehet eléggé hangoztatnunk, hogy a könyv ezen a három napon *ünnepel*, és nagy nemzetnevelői hivatását hangsúlyozza. *A könyv ezen a három napon csak legutoljára adás-vétel.* Nem szabad csak a hasznát nézni. Aki ezt nézi, ne merjen könyvnapot rendezni! A könyv ünnepel, és mindenkinek oda kell állnia a szolgálatába. Ki azzal, amivel tud. A könyvkereskedőknek pedig segíteni kell ezeket az önkéntes vállalkozásokat, és nem haragudni rájuk, mert ezeknek a vállalkozásoknak a célja az igazi tiszta magyar szellemű könyv megszerettetése, ami utóvégre a kereskedőnek is igen fontos feladat, hiszen az év 362 napján ők lesznek tovább is a magyar könyv őrállói.

Nyolc sátor falun

Annak a három kollégiumi tanárnak pedig, akik ezt a sátort a múlt esztendőben felállították, nem volt »hasznuk« az eladott könyvek után. A tiszta jövedelemből a Tanítónőképzőben megindult tanítónői vándorkönyvtár részére adtak könyveket, hogy a vidékre került szegény »nemzet-napszamosok« is hozzájuthassanak a magyar könyvhöz.

Ebben az esztendőben pedig Udvarhely megyében még 8 faluban fogja hirdetni a magyar könyv ünnepét 8 fióksátrunk. »Hasznukból« községi népkönyvtárakat alapítanak, vagy ahol meg van, továbbfejlesztik. Mert ez a cél. A könyvvel továbbdolgozni. Mindenki jusson hozzá az életadó forrásokhoz. A kénosi unitárius székely, a zetelaki katolikus székely, a kecseti református székely is részt vesz az ünnepségben. És el fog jönni az idő, amikor Udvarhely minden községébe és az ország valamennyi falujában ott lesznek a magyar könyvek, hogy betölthessék hivatásukat: a magyarság fenntartását és kiteljesítését.

Dr. TÖMÖRY ÖDÖN

x **Bélyeggyűjteményeket**, régi magyar bélyegeket magas áron veszek. Cím a kiadóhivatalban.

* **A tavaszi nagyszerű szépirodalmi könyvujdonságok** megérkeztek és kaphatók a Könyvayomda könyvesboltjában.

HIREK

— **OLVASÓINKHOZ!** Egyes nyomdászaink katonai szolgálatra való behívása és a papírbeszerzés nehézségei miatt néhány számunk csak 4 oldalnyi terjedelemmel jelenhet meg. Reméljük, hogy e nehézségek hamarosan megszűnnek, s kedves olvasóinkat ismét a szokott 6 oldalas újságunkkal kereshetjük fel.

A Szerkesztőség.

— **Cim-adományozások a tart. tisztaknak.** Kormányzó Ur Őfőméltósága május 1. napján kelt legfelsőbb elhatározásával a tartalékos századosi rendfokozat címét adományozta vármegyénkben: Bálint Dezsőnek, Dr. Vitéz Elekes Domkosnak, vitéz Gál Gyulának, Dr. Lévai Lajosnak és vitéz Finta Ferencnek; a tartalékos főhadnagyi rendfokozat címét: Thamó Lászlónak, Szabados Sándornak, Orbán Balásznak és vitéz Tolvaly Tibornak; a tartalékos orvos hadnagyi rendfokozat címét: Dr. vitéz Bakk Eleknek.

— **Adomány.** Három kisgyermek: Sámuel Marika, Kabdebó Sándor és András kis házi ünnepélyt rendeztek, amelynek jövedelmét: 30 pengőt a bombakárosultak részére szerkesztőségünkbe beküldötték. Sok nagyot megszégyeníthet e lelkes gyermekek példája.

— **Irodalmi és népművészeti est.** A »Székelység« Lap- és Könyvkiadó Szövetkezet a Magyar Élet íróival karöltve a Könyvnapok kezdetének alkalmával, f. év június 4 én, vasárnap este 1/4 8 órakor a Vármegyeház disztermében irodalmi és népművészeti estet rendez. Az est műsora a következő: A város nevében a vendégeket üdvözlő dr. Filó Ferenc polgármester. Előadást tart Fėja Géza író. Népballadákat énekel Papp Tekla tanítónő. Verseiből előad Gellért Sándor költő. Székely táncot táncolnak az udvarhelyi leányok. Verseiből felolvass Sinka István költő. Csüdröngölő, táncolják a kollégium tanulói. — Városunk közönségét ezuton is szeretettel hívjuk meg. Helyárak: I. r. hely 4 P. II. r. hely 2*50, Karzat 1 P.

— **Könyvnap városunkban.** Az országsszerte megrendezett könyvnapok városunkban éppugy, mint az ország többi városaiban, június hó 5—6—7-én lesznek. E napok alatt a könyvkereskedések este 7 óráig tarthatók nyitva.

— **Sándor Imre** az erdélyi és székelyföldi róm. kat. hívek általános püspöki helytartója a csiksomlyói pünkösdi bucsuról a hét elején vármegyénkbe érkezett. Hétfőn délelőtt Szentlélek községben oltárszentelést, délután 7 órakor pedig Székelyudvarhelyen kongregációs tagavatást végzett. Kedden délelőtt a kerületi papsággal tartott értekezletet, és délután visszatért Székelyudvarhelyre Kolozsvárra.

— **Eltűnt postaszekrények.** Általános a panasz, mennyire megritkultak Székelyudvarhelyen a postaszekrények. Egy, a hetipiac tájékán lakó embernek például a postáig kell mennie, ha levelet fel akarja adni. Nem tudjuk, miért kellett a Kossuth-utcából is eltűnnie minden postaszekrénynek, de a kárakéesség eme formáját a mai részéről igen tulzottnak találjuk.

Részesítsük előnyben a hadbavonultak hozzátartozóit!

A Bajtársi Szolgálat értesítése alapján közöljük városunk lakosságával, kereskedőivel és hatóságaival, hogy a hadbavonultak hozzátartozói részére rendelt sárgaréz jelvények megérkeztek és hamarosan kiosztásra kerülnek. A sárga színű jelvények közepén „HH” betűk vannak, míg ezek körül a felírás (felül): „Bajtársi Szolgálat” és (alul): „Székelyudvarhely”. A jelvény minden jogosult viselője külön igazoló könyvecskét is kap, amelyet kívánatra azonnal elő kell mutatnia.

A Bajtársi Szolgálat kéri a lakosságot, hogy zugolódás nélkül részesítse előnyben minden sorbanállásnál, kiosztásnál azokat, akik mellén a fent jelzett jelvény van, hiszen ezeknek a férfinélküli háztartás ezernyi gondjával kell naponta megküzdeniök, és nincs idejük a hosszas sorbanállásra. Ugyisint kéri a B. Sz. a kereskedőket, különösen a mézárókat, tej-kiosztókat és ritkább közszükségleti cikkek időnkénti árusítóit, hogy soronkívül szolgálják ki azokat, akiknek igen nagy nehézségek között, önerejükből kell maguk és gyermekeik sorsáról gondoskodniok.

Végül felkéri a Bajtársi Szolgálat a hatósági közegeket, különösen a rendőröket, hogy a HH-jelvényes, igazoltatott hadigondozottakat segítse abban, hogy hosszabb ácsorgás és várás nélkül jussanak hozzá közszükségleti cikkekhez, szükség esetén megmagyarázva az előnyben részesítés okát a zugolódóknak.

Akiknek férje, édesapja békességünkért küzd, az megérdemli, hogy mindnyájunk szeretete és gondoskodása vegye körül! *Segítsük elő mindnyájan a hadbavonultak hozzátartozóinak ügyét!*

— **A Magyar Élet könyvsátrai.** A »Székelység« Lap- és Könyvkiadó szövetkezet az igazi, jó magyar szellemű könyvek terjesztésére Magyar Élet könyvsátrakat állít fel a f. évi június 5, 6 és 7-i könyvnapokon Alsó-sófalva, Felső-sófalva, Kecsetkislalud, Kénos, Kisgalambfalva, Nagysolymos, Parajd, Zetelaka községekben, valamint Székelyudvarhelyen. A székelyudvarhelyi, Kossuth-utca sarkán felállítandó könyvsátrunkban hétfőn d. e. jelen lesznek Sinka István, Fėja Géza és Gellért Sándor írók is.

— **Esküvő.** Képiró Gyula, Képiró Lajos borbélymester fia május 28 án tartotta esküvőjét Rákospalotán Rabnetz Margittal. Képiró Gyula a székelyudvarhelyi IKE-csapat egyik legelső, lelkes tagja volt, akinek házasságához sok boldogságot kívánnak az IKE tagjai.

— **A Könyvnyomda sátra.** A jövő hét három első napján rendezendő könyvnapokon a Könyvnyomda szokásos könyvnap sátrát az üzlethelyiség előtt állítja fel. Városunk többi könyvkereskedései is állítanak könyvnap sátrát.

— **Magyarország németjeinek hadbavonulása.** Mint ismeretes, egy ez-élt két évvel aláirt szerződés értelmében a magyarországi németesség 18—30 éves fegyverfogható tagjai beléphetnek ugyan a fegyveres német SS-kötélékeibe, de magyar állampolgárságukat akkor elvesztették. — Uj egyezmény szerint a háboru tartama alatt a német népcsoportokhoz tartozó magyar állampolgárok minden jogvesztés nélkül lehetnek tagjai a német hadseregnek, csupán katonáskodásuk tartama alatt kezelik úgy őket, mint a német birodalomhoz tartozókat. E napokban bonyolítják különben le a harmadik SS-toborzást, amely magában foglalja az összes fegyverfogható magyarországi németeket 17 és 62 év között. A behívottak hozzátartozóit ugyanazok a jogok és kedvezmények illetik meg, mint a honvédség kötelékében szolgálók hadbavonult magyarokéit. A harmadik SS-toborzás önkéntes jellegű, habár általában kötelező a katonai szolgálat. — Hisszük, hogy derék erdélyi szászaink teljes számban résztvesznek ősi földjük és magyar hazájuk mai védelmében.

— **Hősök napja Székelyszáldoboson.** Pünköszt vasárnapján délután a székelyszáldobosi leventék nagyhatású Hősök napját tartottak, a községbeli középiskolásokkal együtt. Az Országzászlónál Kertész Lajos ref. tábóri lelkész emlékeztet meg magas szárnyalású beszédében a község hősi halottairól, majd Jancsó István levente-egyesületi elnök vázolta ünnepi beszédében a magyarság sok hősi küzdelmét. A szép felkészültségű leventék katonadalokat énekeltek. Hét alkalmi verset is elszavaltak. Az ünnepélyen a falu lakossága teljes számban résztvett.

Bensőséges családi ünnep keretében tették le a vitézi esküt május hó 30-án Székelyudvarhelyen a vármegyeháza disztermében a vármegyei Vitézi Szék állományába felvett vitézi várományosok. A Magyar Hiszekegy elmondása után vitéz Bogdánffy Béla ezredes üdvözölte a megjelenteket és az eskütételi ünnepélyt megnyitotta. Biró Lajos vitézi széktartó felolvasta az eskütételre berendelt várományos névsorát, akik az ezredes felhívására a vitézi széktartó előolvasása mellett letették a vitézi esküt. Ezután vitéz Bogdánffy ezredes feltűzte a vitézi jelvényeket és üdvözölte az új vitézi várományosokat, buzdítva őket, hogy legyenek méltók jogszerző vitéz apáikhoz. A régebben esküt tett várományosok nevében vitéz Udvarhelyi Péter Attila mondott megható üdvözlő beszédet. Az új vitézek nevében vitéz György István köszönte meg az üdvözléseket, igérve, hogy minden tekintetben méltók kívánnak lenni vitéz atyáikhoz. A megható házi ünnep a Himnusz hangjaival ért véget.

— **Honvédeink üzennek.** Az e heti postával egész sereg tábóri lapot kaptunk honvédeink üzeneteivel. Lapunkban ezért külön rovatot indítunk, amelyben a Kárpátokon túli hős fiaink hazaküldött üdvözlőleveit továbbítjuk. Itthoni üzeneteket egyelőre — helyszüke miatt — nem közölhetünk.

x **Német órák** adok kezdőknek és haladóknak. Korniss u. 14.

— **Városi betegek gyógykezelése.** A helybeli vöröskeresztes katonakórház vezetősége közli, hogy az orvosok és ápoló személyzet a nagyközönségnek is rendelkezésére áll, úgy férfiaknak, mint nőknek. A mostani nagy orvoshiányban örömmel köszönjük a szíves segítség felajánlását, közönségünk nevében.

— **Zsidó szerzők könyveinek beszoállítására.** A sajtóügyek kormánybiztosa felhívta az érdekelteket, hogy a között jegyzék értelmében bejelentett, zsidó szerzőktől származó könyveket megfelelő gyűjtőhelyeken szolgáltatassák be. Udvarhely, valamint Maros-Torda, Csik és Háromszék vármegyék területéről a könyveket a következő címre kell postán beküldeni: *Gulyás Gyözőné, Marosvásárhely, Huszár-utca 8 sz.* A beszoallított könyvek minden 100 kgr-ja után 6 pengőt térítenek meg.

x **Dr. Vánky Kálmán** fogorvosi rendelését újból megkezdette Székelyudvarhelyen. 1—3

— **Egyesületek bejelentési kötelezettsége.** Rendőrkapitányságunk 1136/1944. számú rendeletében felhívja az összes helybeli egyesületeket és fiókegyesületeket, hogy — a 181.000/1933. M. E. rendelkezés 3. és 5. pontja értelmében — június 15 ig jelentsék be rendőrségünkön a folyó évre vonatkozó következő adatokat: 1. Elnök neve. 2. Tagok száma. 3. Évi rendes közgyűlés megtartásának ideje. A bejelentés elmulasztása pénzbüntetéssel büntetendő kihágás.

— **Szokatlan időjárás.** Május hó végén egészen szokatlan módon, már egy jó hét óta szokatlanul hűvös időjárás uralkodik egész megyénkben. A nappali hőmérséklet átlag 10 fok celziusz, az ebben az időben megszokott 18—22 fok helyett. Szakértők véleménye szerint az időjárás eme furcsasága eddig még sem a gyümölcsben, sem a kalászosokban nem tett kárt, csupán azokat is — mint a kerti veteményeket — hátráltatta fejlődésükben. Remélhető, hogy hamarosan újra helyre áll a meleg tavaszvégi idő.

— **Megjelent a volt m. kir. 24. honvéd gyalogezred története.** Lapunk nyomdájában most került ki a sajtó alól a volt m. kir. 24. honvéd gyalogezred és a hozzá tartozó alakulatok története az eddig felavatott vitézek névjegyzékével együtt. A könyvet, amely nemcsak érdekfeszítő olvasmány, hanem kedves emlék is az első világháborúból, minden vitéz és tüzharcos 8 pengő áron megszerezheti Udvarhely vármegye Vitézi Székénél (Székelyudvarhely, Vármegyeháza 15 sz. szoba).

— **Fizető-vendéglátók figyelmébe.** Nagyszámu, főként középosztályu család igyekszik az idén már most a tavaszi hónapokban vidékre menni. Különösen a kisgyermekes anyák hagyták el máris a fővárost és nagyobb vidéki városokat. A miniszter leiratban közölte, hogy a *tavalyi árakat sehol semmi tekintetben sem szabad emelni.* Ezen rendelet alapján körlevél útján értesítés ment a nyilvántartásban lévő fizető-vendéglátó közönségnek és házaknak. Ama fizető-vendéglátó uri házaknak, amelyek a vendéglátás érdekében tökéletesbitették berendezéseiket és a mai viszonyok között emiatt a tavalyi árakon a szállást és ellátást nem tudják nyújtani: azoknak jogukban lesz kérvényezni magasabb osztályba való sorozásukat. Kérvényüket a Szövetséghez nyujtsák be, mely a beszerzett információk alapján minősíti majd, és megfelelő javaslattal felterjeszti a közellátási miniszter urhoz jóváhagyás végett.

Ipartestület hírei.

Az ipari gazdálkodással kapcsolatosan közöljük, hogy a múlt évről elmaradt ipari enyv megérkezett. Minden enyvet feldolgozó, iparigazolvánnyal rendelkező önálló iparos az enyv utalványt az Ipartestületnél jun. 10-ig vegye át.

Lábbelkészítő önálló iparosaink részére is megérkezett az elmúlt évben kiutalt bélésbőr és lóboxbőr. Az utalványok szintén fenti napig vehetők át az Ipartestületnél.

Anyaggazdálkodási napok: kedd, szerda, csütörtök.

*

Az IPOK gyógyházai az idén is rendelkezésre állanak gyógyulást kereső iparostársaink vagy hozzátartozóik részére. Aki Hévízszentandrásra, Balatonfüredre vagy Borszék fürdőre van javalva gyógykezelésre, és kedvezményt vehet igénybe, jelentkezzen az Ipartestületnél.

Harctéri szolgálatot teljesített önálló iparosok előnyben részesülnek a kedvezményes beutalásoknál. Beutalásért, jelentkezésért minden hónap 10-ig kell az Ipartestületen keresztül az IPOK-hoz felterjeszteni.

Hősök napja Székelykeresztúron

Székelykeresztúr a Hősök Napját pünköst másodnapján tartotta meg, a Leventeparancsnokság rendezésében. A műsor reggel 8 órakor zászlófelvonással és díszőrség felállításával kezdődött. 10 órakor istentisztelet volt, s utána 11 órakor ünnepélyesen vonult fel Székelykeresztúr apraja-nagyja a Kossuth téri országzászlóhoz.

Miután a szöveget a közönség a csapatokkal együtt elénekelte, Lőrinczy Zoltán levante adott elő fiatalos hévvel egy hazafias költeményt. Erre következett *Ütő* Lajos esperes ünnepi beszéde, amelynek vezető gondolatai ezzel kezdődtek: »A mi szíveink sebei is felujulnak, ha a félárbcra eresztett zászlót látjuk. Ezt a zászlót már sokszor felemelték a mi hőseink: a Csele patakából, a majtényi síkról, a világosi mezőről, — és most is arra feszítik minden erejüket, hogy újra felemeljék azt. A honvéd visszamatat a tűzvonalból: Te is teljesítsd kötelességedet! Mi akkor leszünk hősök, ha egy akaratlanul leszünk. A hazaárulók, a közömbösök, a rosszhirterjesztők, a láncolók nem lesznek velünk egy akaratlan. Az anyák, a többet termelő földművelők, az iparos, aki jobb munkával, a kereskedő, aki a javak arányos elosztásával jön segítségünkre: velünk lesznek, segítenek a hazát megszerezni és tartani. A béke nem megalkuvásos béke lesz, hanem az a béke, amelynek okmányára a honvéd szuronyával fogja rádöfni a pecsétet.«

Utána a közönség hosszan éltette a kormányzót. Ezután elmondották a Magyar Hiszekegyet. Majd *Orbán* Elemér levante alkalmi beszédet mondott. A tartalmas és felemelő beszéd a nap jelentőségét emelte ki. *Fodor* Anna leánylevante szavalata után Székelykeresztúr 12 testülete és felekezete rakta le pár szavas jelmonddal ünnepi koszoruját az Országzászló talapzatára.

Az új politikai rendőrség működése

A zsidóvagyon kutatói. — Óriási értékű kincsek. — Mentés az utolsó pillanatban.

Mint értesülünk róla, az új kormány a magyar közélet és közigazgatás átszervezésével egyidőben a rendőrfőkapitányság politikai rendészeti osztályát is újjáalakította. A belügyminiszter megbízta Hain Péter kormánytanácsost, detektívfelügyelőt, hogy új politikai szervet létesítsen, és megbízta az új szerv vezetésével.

Az új politikai szerv helyiségeit a Svábhely néhány társasházában helyezték el, ahol eddig zsidók laktak. A fényűzően berendezett, egyszobahallos lakások butorzata helyére író-

asztalokat, írógépeket és iratszekrényeket hoztak. Itt folyik most nagy iramban az új politikai rendőrség munkája, amelynek kiszélesített jogkörébe utalták többek között a zsidókérdés intranszignens megoldásával kapcsolatos politikai rendőri teendők legnagyobb részét is, így az elrejtett zsidó vagyontárgyak felkutatásával kapcsolatos nyomozásokat. A fokozottabb munkát és ügyességet kívánó helyekre Hain Péter maga osztotta be azokat, akiknek rátermettségéről meggyőződött.

Az új szerv munkája

Az új politikai rendőrség munkakörének két legfontosabb ága a földalatti szervezkedő baloldali és kommunista agitáció megfékezése és a zsidó törvényekkel kapcsolatos rendelkezések ellenőrzése. Felállították a vagyonellenőrző detektívcsoporthoz is. Hiába mutatnak fel a beidézett keresztények előre keltezett adás vételi szerződéseiket, hiába ajándékozza a zsidó tulajdonos valamelyik értéktárgyat ismerősének, a kiválogatott de-

tektívtestület, amely korszerűen felszerelt laboratóriummal és nyilvántartókkal dolgozik, leleplezi ezeket a kihágásokat, visszaéléseket. Néhány hét alatt a két szobából álló pénztárhelyiség egyik termében hordták össze azokat a drágaköveket, arany- és ezüstneműeket, melyeket a különböző rejtékhelyekről előszedtek. A napokban ezeket az értékeket el kellett szállítani, mert súlyuk miatt beomlással fenyegetett a padlózat.

Husz láda milliárdos értékekkel

A politikai rendőrség nyomozásai közül a legjelentősebb az a leleplezés volt, amelynek eredményeképpen az egyik budafoki pincéből több mint husz, nagy értékeket rejtő ládát szállítottak fel a Svábhegyre.

A báró Weiss Alfonz és Herzog Mór család az elmúlt nyáron elhatározta, hogy műkincseit biztonságba helyezi. A vagyonmentéshez csatlakozott a zsidó pénzarisztokrácia több más tagja is és így alakult meg a »Labor bizalmi r. t.«, melynek nemcsak a két Herzog, a Weisz fivérek, de báró Kornfeld Mór is több más zsidó mágnás is tagja volt. A legnagyobb értéket Weiss Alfonz gyűjteménye jelentette, aki annak idején hangsúlyozta is ismerősei előtt, hogy összegyűjtött értékei felvehetik a versenyt a Szépművészeti Múzeummal.

A legdrágább kincsek

Legfőbb kincsei a gyűjteményeknek azok a darabjai, amelyeket a múlt század végén Nemes Marcell gyűjtött össze a világ minden részéről. Ezek: kilenc Greco-festmény, négy Goya, két Courbet, valamint a francia impressionisták legkiválóbb, valóban milliókat érő alkotásai.

A ládákat, amelyekbe ezeket a műértékeket elhelyezték, dr. Csánky Dénesnek, a Szépművészeti Múzeum igazgatójának, mint a zsidó műkincsek kormánybiztosának, és több szakem-

bernek a jelenlétében bontották fel. Elsőnek Greco egyik legértékesebb műve került napvilágra: »Krisztus az Olajfákhegyén«, aztán Van Dyck »Női képmás«, a Greco »Krisztus elfogatása«, Goya »Ivók« című világhírű képe, »Krisztus sirbátétele«, Giovanni Santinak a XV. században készült műve: »Szenvedő Krisztus«, és egy újabb Greco: »Apostolfej«.

Előkerült a Magyarországról Londonba származott híres arcképfestőnek, Brocky Károlynak »Feketeruhás nő« című festménye, és a legszebb Greco-kép, az »Angyali üdvözet«. Ez utóbbiak részint Herzog Mór tulajdonai voltak. A további felnyitott ládákból egy Gauguin Csendélet, egy Courbet-kép, Velasquez Don Carlos Balthazarja, Koninck németalföldi festőművészt és Rembrandt, valamint több más világhírű festőtől származó nagyértékű festmény került elő.

Az utolsó pillanatban

A festmények java részét már megtámadta a pince nedvessége, bár több ládát gumival szigeteltek el. Mint Csánky Dénes, a végrehajtást intéző bizottság vezetője mondotta, a műkincseket az utolsó pillanatban mentették meg a pusztulástól, mert a képek nedvessége azt bizonyítja, hogy a festmények a nyirkos pincében heteken belül tönkrementek volna.

A rendőrség politikai osztályának

A Himnusz eléneklése után a műsor utolsó pontja a megjelent csapatok elvonulása volt az Országzászló előtt.

Az ünnepély alatt a legszebb idő volt. Talán évek óta nem volt ilyen csillogó tiszta égbolt, — és ilyen csillogó fények a közönség szemében. Igéret napja volt ez. A hetek óta tartó

rideg, borus napok sorában a Hősök ünnepére kisütött a nap. A szívekről és a lelkekről leolvadt a hideg. A visszatérő hősök hazaváró öröme fényesítette ki a szemeket. Mindenki érezte: lélekben közöttünk vannak a harctéren küzdők is.

(Nagy.)

nyomozása még nem ért véget, mert még újabb szájakon indulnak el és folytatják munkájukat.

Hát nálunk?

Városunkban bizonyára nem számíthatunk arra, hogy milliárdos értékek kerüljenek elő az eldugott zsidóvagyonból. Arról azonban igenis lehet — és van is — szó, hogy több ezer pengő értékű ékszereknek, szőnyegeknek és más e féle értéktárgyaknak titokzatos eltűnésére fény derüljön.

Ha nem is az új politikai szerv emberei, de mindenesetre arra hivatottak gyűjtik nálunk is az adatokat a legmegbízhatóbb helyekről. A minisztériumtól adott kegyelmi idő, amely a múlt hét szerdájáig tartott, kissé eltolta a leleplezés nagy munkájának kezdetét. De városunk lakossága teljes bizalommal várja a sok szenzációt ígérő leleplezéseket, és a bűnösöknek mindenre való tekintet nélküli méltó, mielőbbi megbüntetését.

SPORT

Vasárnap, június hó 4-én nagyszabású sportesemény színhelye lesz városunk. A NB II.-be jutásért játszik döntő selejtező mérkőzést a Hargita a sepsiszentgyörgyi SSE csapatával. A mérkőzés d. u. 2 órakor kezdődik, s azt érthetően nagy érdeklődés előzi meg városunk sportköreiből. A Hargita komolyan felkészült a küzdelemre, ami remélhetőleg meg is hozza a kívánt sikert.

*

Sportesemények Székelykeresztúron a pünkösti ünnepek alatt.

Két labdarugó verseny volt. Május 28-án d. u. 3 órakor mérkőzött a SzMÁV csapata (Marosvásárhely) és a SzSE székelykeresztúri egyesület csapata. Eredmény 3:3 (2:1). A játék mindvégig jó iramu volt. Mindkét csapat a győzelem érdekében minden erejét megfeszítette. A marosvásárhelyiek vezettek, míg Keresztúr állandóan egyenlített.

Május 30-án a Csaba (Székelyudvarhely) és SzSE (Székelykeresztúr) csapatai játszottak. A játék általában nagyon lanya volt. Keresztúr a vezetést megszerzi már az első percekben Pap D. révén, s fölényét végig megtartja. Első félidő eredménye 4:1. Keresztúr javára, végeredmény 5:2 a SzSE javára.

Június 4-én vasárnap N. B. III. bajnoki mérkőzés lesz a székelykeresztúri sportpályán a Turul S. E. (Szászrégen) és a SzES (Keresztúr) között. Kezdeté d. u. 3 órakor.

Szerkesztői üzenetek

Cs. L. Helyben. Igéretünk dacára a cikk csak jövő számunkban jöhet lapunk terjedelmének kényszerkorlátozása miatt. Szíves elnézést kérünk!

Névtelen lapíró, Helyben. Az olyan »mészárosról«, mint Ön, csak a »marhák« ijednek meg.

Felelős szerkesztő:

Tompa László

Felelős kiadó:

Ifj. dr. Jodál Gábor

Nyomtatott: ifj. dr. Jodál Gábor könyvnyomdájában Székelyudvarhelyen